

Numerul 35.

Oradea-mare 1/3 septembre 1896.

Anul XXXII.

Ese duminica. Abonament pe an 10 fl., pe 1/2 de an 5 fl., pe trei luni 2 fl. 70 cr. Pentru România pe an 25 lei.

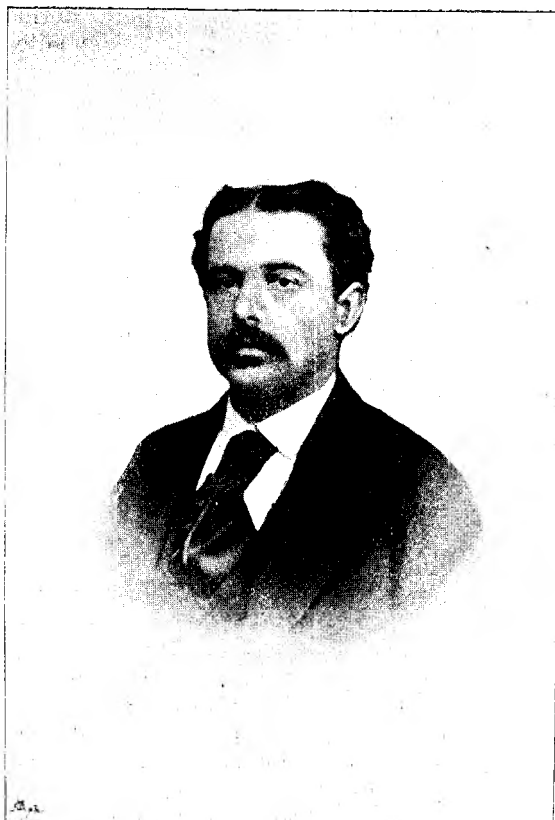
M a m ă !

Nuvelă.

I

Carétele boierești se țineau șir dealungul podului Mogoșoiei, într'o după tócă din luna lui maiu a anului 1796. Pe podinele stricate și jucând ca dinții in fălci bătrâne, acum vedeai o carétă dând cu róta in șanțul din mijlocul podului, de unde își născu noroiul infect, acum o vedeai urcând in puterea telegarilor, dâmburi de grinzi adunate, tărâte de roțile trăsorelor. Vizitiii, cu chivere inalte, cu fundul de stofă roșă al chiverei, răsfrânt peste ea la stânga și atêrnată cu un canaf de fir, cu feregea plină de vipusce colorate, se păreau pe caprele lor niște ecvilibriști dântând pe funii. La distanță iluziunea eră perfectă, când hopurile îi săltau și șanțurile îi prăbușiau. In capra dindêrétul caretei, impodobită cu armuarii de baroni și de conți nemți ori unguri* se ținea trufaș arnăutul, cu fustanelă albă in mii de crețuri, cu ferme-

neua inmuiată in fireturi ca și mânecile atêrnând spre pământ, cu turbanul cât dimerlia pe cap. De cingătoare îi atêrnă chiseua cu tutunul, iar cu mâna dréptă stôrce strins canafurile prinse de poclitul caretei, pe când cu cea stângă ingrigeșce de ciubucul de lemn de iasomie, ori de cireș al boierului, ciubuc impodobit cu caláf de mărgele și de cilicuri, care ca un mic crac de pantalon de copil acoperia partea de sus a ciubucului, legat la gura lui cu baiere de mătase viu colorate, strălucinde de fluturi de aur. Deasupra caláfului se inalfă mărêfă o țevă subțire, băgată in ciubuc, țevă pe care stau inșirate in roto-góle de forme varii, cari mai mari cari mai mici, imamele de chilimbar alternând cu imamele de diverse petre colorate, unele bătute cu nestimate.

M. ZAMFIRESCU.

* Sultzer afirmă că boierii noștri cumpărau la Viena și la Peșta carete de ocaziune. Aceste erau cu atât mai căutate, când erau impodobite de armoarile vechilor lor proprietari.

Printre carete cavalcadau boierii, pe cai deprinși in buestru. Antereul de șalamagea ori de ghermesit acoperia picioarele călărețului, infipte in scări late de argint; pe peptul calului șiróie de curele colorate, sclipitóre de incrustări de ținte metalice, atêrnând cu canafuri in culori deschise; tóte aceste podóbe intrecute dóră numai de monumentalul oblânc al șelei, minunat lucrat in ciseluri și incrustări pe lemn. Dic monumental, pentru că in dosul lui dispărea o parte din

corpul călărețului, de unde nu se mai vedea din el decât gugiomanul de astrakan creț, de pe cap, și o parte din dulamă ori din benișul de postav ferenghiu, blănit cu guși și ascundând mai peste tot șalul de anadol artistic păturit la cingătoare.

Dar încotro se îndrumau acele carete și acei călăreți, cari ridicau nori de praf, ori improșcau pe trecători cu tina infectă a șanțului sub copitele cailor, când aceștia nimeriau în vr'o gaură de sub vr'o podină putredă, de riscău să-și rupă piciorul în profunditatea șanțului din mijlocul stradei? — Eră ora preumblării de după tocă. Se potolise de câtăva vreme ciurma.

Boierimea începuse a mai eși dintre zidurile curților lor, în care se baricadaseră, ca să nu fie în contact cu nimeni. Acum pe întrecutele mergeau la preumblare, la cerdacul lui Mavrogheni din grădina ce pe atunci se întindea în giurul casei apelor de lângă mănăstirea aceluiaș domn, „Isvorul tămăduirii“, séu precum îi diceau logofeții subțiri din Divan, Zoodoho-Pighi.

*

La intrarea grădinei se adunase prostimea și călăva bragăii, nelipsiți unde este adunare de popor. Toți își făceau priveliște din sosirea în șir a caretelor și a călăreților. La porța grădinei descindeau din carete cocone și coconițele cu bărbații și părinții lor. Ce mai de rochii mândre de alagea, de atlas, ce mai de tivlichii de belacosa cu blană de cacom! D'apoi scurteicele de ghermesit albastru blănite cu nafea! Dar sculele prețioase, sălbile de galbeni stambuli, de Misir!

Boierii și boieróicele, urmași de arnăut, intrau în grădină și se îndreptau spre chiosc, unde chir Stavridi cofetarul, fratele lui Avgi-bașa (vânătorul) al curții—om simandicos, cum vedeți — serviá rahaturi de Sira, vutce, cafele parfumate în felegéne odihnind în zarfuri de argint lucrate la Salonic.

Intrau boierii, dar prostimea de la porță făceau gazeta high-lifului, nu numai despre toalete, dar și despre multe mistere de etac.

— Uite, ăla-î, mă, Banul Dumitrache Ghica.

— Bre, dar mulți Ghiculesci în Divanul domnesc. Mai sânt 2 logofeți, Scarlat și Costache.

— Dumitru Ghica nu este *vel*, că *vel* Ban e Nicolae Brâncoveanu.

— Cucóna a frumósă care se pogóră acum, e Venețiana Văcărescu. Vai ce mândrețe pe dânsa! Ah! iacă și fiică-sa. Nostimă fată, mă Vanciule.

— Pun prinsóre 2 orți, că numai ce-o să țîșnescă de pe undeva și boierul Alecu Văcărescu, cumătră Safto.

— Păi ȕeu că n'o perde din ochi pe fata Venețianei.

— Tacă-ve flénca, muierilor. Fata dór e véra boierului.

— Iaca, par că nu s'o mai vȕđut pe lume pozne din dragoste! . . .

— Cu adevérat, jupáne Chiriță . . . Dar iată tocmai soseșce cuconul Alecu Văcărescu . . . Unde-i sóre, că sóre-i fata, cum să nu fie și umbra. La dascălul Florea de la sfete Gheorghe, am cefit un isvod de stihuri a cuconului Alecu. Ba, ȕeu, le-am învățat și pe dinafară ca tatăl nostru.

Fetei aștia îi dice boierul :

De nu me cređi pe mine,
Întrebă pe ori-cine,

Și veđi cât pătimeșce
Acel ce te iubeșce !

Când nu te vȕđ, am chinuri,
Și când te vȕđ, leșinuri ;
Și-un cias nu-mi prisoseșce
Să-ți spun ce me trudeșce

— Hait, iaca și caréta Domniței Elena, fosta nevéstă a cuconului Alecu. Minunată muiere.

— D'apoi avere la dânsa! Dór nu-i de giaba fata Dudescului.

— De ce s'o fi despărțit, nea Părvule, de boieru ?

— Da ce-s mitropolitul Dositeiu ca să șciu? . . .

Gurea lumii rea. Ci-că a aflat și dânsa că lui cuconu Alecu îi e dragă fata Venețianei.

— Mă Vanciule, dar se țin trăsurile șir ca bóbele la mătani.

— Că ȕeu, s'a mutat la cișmea tot Divanul domnesc, adaoge a ȕice răspântiașul de la capul podului. Uite, cuconul Manolache Brâncoveanu.

— E vornicul de Țera-de-sus.

— Ba nu, de Țera-de-jos; că de Țera-de-sus e vornic Moruzi, ruda M. Sale lui Vodă.

— Iaca vel Vistierul Neculai Brâncoveanu.

O mișcare mai mare se produse în mulțime. Soșiá o carétă cu falet de 4 cai de sânge arăpesc.

— Marele Spătar! Spătarul Enăchiță Văcărescu !
Ce mai caiafet !

Enăchiță Văcărescu

Șade 'n porță la Dudescu

Cu antereu de atlas,

Móre Dómna de necaz

— Ce mândrá muiere are! De! os de Domn e dóră Domnița Ecaterina !

— Ci-că nu póte suferi pe fiu-seu Alecu.

— Păi așa-s tóte mamele vitrege.

*

Dar să lăsăm pe cronicarii populari din porța grădinei lui Mavrogheni să-și continue aprecierile și să vedem de ce la vr'o asvêrlitură de pétră de la porță s'a oprit un boier călare, ce mereu se ridică cu mânila pe oblâncul șelei, dór o zări mai bine o jupâniță tineră și frumósă cođi cu care se crucise în cale. Eră tinerul boier Brăiloiu, care nu-și putea luá ochii de la trecătoare și se oprise pe loc, cum te oprești făr' de voie în fața unei priveliști minunate. Calul ênsuș, par că fermecat, ca și stăpânul seu, stătuse locului, întors în partea încotro dispărea femeia.

— E muiere cinstită, cugetă în sine boierul. Uite, trecu ca săgeta, cu ochii în jos, îngropați în stufóse și lungi gene negre.

Cine-o fi óre? Frumósă muiere!

Raspântiașul, care vȕđuse pe călăreț oprindu-se, eșise acum din cărciuma din colțul stradei, unde-ș potolise și el dorul inimei cu o cinđecă de horilcă leșescă de contrabandă.

Se apropiá de boier, căci socoti că i s'a desprins pafturnul de la șea și dór îl înțelesese dânsul de departe, că eră din boierii de Divan, din cei pogoriți cu hârzobul din cer, și vrea deci să-l slugescă.

— Cunoști tu pe jupânésa aia? îl întrebă Brăiloiu, arătându-i pe femeia care se depártă.

— Cum de nu? E nevésta lui Vlad Fărcășianu,

c are a murit mai anțerț; fusese el condicar la isprăvnicia de Săcuieni.

— Văduvă!... Nevésta lui Vlad condicarul... Dar bine, mă, ăla eră din țiganii mei; a slugit cu credință tată-seu pe tată-meu și el a ciupit ceva carte pe când învățam și eu la dascălul Florea...

— Uite, tot e adevărat ce ădice lumea, că e neam de țigan...

— Deu că n'ai fi creșut nici odată! că mai chip de rumân și rai om de omenie cum eră el... puteai să juri că nu e țigan.

Boierul Brăiloiu cădă pe gânduri; el mai află adresa casei unde locuia văduva lui Vlad și apoi in loc de a continuă calea și a descinde in grădină, se întorșe spre oraș pe urma femeii, neperdând-o din ochi, la distanță de câțiva pași.

Ce mândru își mlădiă talia! Sub scurteica de vulpe cu fața in gușa porumbului! Ce piciorușe mici tropotiau sub faldurii deși ai rochiei de cutnie și cum o prindea de bine marama sub care se țîiă fesul alb cu ciucur negru de pe cap!

Boierul Brăiloiu o sorbiă din ochi, dar ea își cătă de drum cu ochii pironiți inainte, neuitându-se nici la drépta, nici la stânga.

La o colitură de stradă călărețul îi tăiă drumul și se opri drept in fața ei:

— Dumneata ești văduva condicarului Vlad?

Tinera femeie remase perplexă, fără să răspundă. Brăiloiu repeți întrebarea.

— Da, boierule, respunse in fine cu timiditate femeia. Am fost femeia lui. Dumneșeu mi l'a luat și astădi nu mai am decât mângăerea a 2 copii ce mi-a remas de la el.

Apoi dēnsa voi să-și continue calea. Brăiloiu intre aceste descălecasse și cu mâna dréptă ținēnd frēul calului, cu cea stângă apucă mâna femeii, ădicēndu-i cu un glas dulcēg:

— Vino la mine și vei avē mângăere.

Femeia își trage violent mâna dintr'a boierului, inroșindu-se până in albul ochilor:

— Sūnt femeie cinstită!... Sūnt fata șătraruului Cosma.

— Femeie cinstită!... esclamă Brăiloiu cu o voce de om reu, care ingheșă sângele in vinele tinerei jupănese. Femeie cinstită!... Și te-ai măritat cu un țigan al casei mele...

— Ce ădici, boierule? Vlad al meu, țigan boieresc! Te inșeli și te rog să me lași in pace să-mi vēđ de drum.

— Să-ți veđi de drum? Drumul dtale nu pōte fi decăt acel ce duce la casa stăpānului, la casa boierului Brăiloiu.

Și cu violență apucāndu-i mâna, strigă pe rēspānteașul cel mai apropiat:

— Rēspānteașule, femeia asta e rōba mea... Eră fugară... Am prins-o. Aduceți-o la casa mea... la curtea boierului Brăiloiu.

Se adunase lume, ca la rēspānteni, când bate doba de grăeșce Crainicul. Comentariile incep, cari mai cu glas incet, cari mai cu sgomot:

— A prins boierul Brăiloiu pe o țigancă fugită..

— Frumōsă muiere!

— Și nici sēmēnă a țigancă... D'apoi imbrăcăminte la ea!...

(Va urmă.)

V. A. URECHIA.

La cascadă.

*Peste lespeđi mari de stāncă rîul trece, se prăvale
In căderi ce mi-l frămēntă spumegānd, l'întorc in
cale,*

*L'învērtesc pe loc asupra-și, îl reped apoi in sbor
Peste alte stānci să cadă, sgomotos nāvālitor.
Stānca linsă și lucioasă, pare-alocuri poleită:
Dōr de miț de ani o spēlă apa rîului grăbită;
Iar pe-alocuri, scornitōrea mână-a harnicei Naturi
Așternū pe lespeđi pānxa unei dese țesături
De mētasa cea mai mōle, par c'ar fi smaragd pe care
L'a topit, l-a tors mēestru, in unicu-i dor: schimbare.*

*Când mișeșce luna plină, printre brađii fără mōrte,
Și lumina și-o strecōră, — rîul, dornic să i-o pōrte,
O împrăscie pe unde, o adună la căderi,
Ca, in salturile sale, să arunce scānteieri...*

*Ochii, când îl iau din vale și-i străbat in sus pornirea,
Fermecați de frumuseșea ce le 'ntimpinā privirea,
Fermecați de-atātea rade ce se jōcā 'n unda lui
Și-l preschimbă in balaur cu solđi verđi, cu solđi
gālbui,*

*Mijitreți și duși pe gânduri, sbōră 'n lumea 'nchi-
puirei
Și visēxă visul vieții in locașul Nemurirei...*

*Luna se ridică in se doritōre să privēsoă
In poiana tainuită ce prinsese s'atipēscă
La cāntarea ca de lēgān a pērului de jos,
Și 'ntre brađi rātund și-arată chipul blānd și luminos.
Firicelele de ierbă lung tresar atun i uimite
După 'ntēiul somn de sēră, și se 'nclinā ca vrăjite
Unul cătră altul, grabnic, ca să-și spuie 'n gratul lor
Cū așā frumōsă nōpte e un vis desfātator.
Brađii par mai nalți acuma. la lumina aurie
e le culcā 'n lături umbra și pe pajīșce le-o scrie.*

*Și cu cāt mai sus se 'nnaltă și se 'nchipie mai mică,
Cu atāt mai mult cuprinde și mai drept lumina-i
pică;*

*Cu atāt mai nalți par munții și cu atāt mai lāmurit
Crestele-și incondecxă in auđul liniștit.
Iar in timp ce Nesfērșirea sufletului teu grăeșce
Și pe rade luminōse pān' la dēnsa te rāpeșce,
Māni ascunse tot tabloul zugrăvesc in ochii tei
Să-ți remāie in acelaș cadru splendid de vāpāi;
Ca pe urmā, de departe, la ce-a fost țintind gāndirea,
Să trāieșci aceeaș vieți, inc'odată, cu-amintirea.*

Slānicul-Moldovei.

N. RADULESCU-NIGER.

Nu resfățați pe copii, căci li inșelați asupra vieții, care nu resfăță pe ómeni.

*

Avem profesori cari ne invēță să vorbim și n'avem cari să ne inveșe să tăcem.

*

Decă vrei să-ți faci un dușman bun, ia-ți un prieten, că el șcie unde să lovēscă.

*

Statul, in care familia e bine constituită, e gata pentru libertate și nebiruit in luptă in contra dușmanului din afară.

Sfântul Gheorghe și ucigașul.*

A fost odată — așa spun cei vechi — într'un sat un om. Omul acela avea numai un fecior, reu, de care se duse vestea 'n lume. Nu-i destul, c'a fost ucis pe mă-sa și pe tată-seu, ci ucidea pe cine întâlnea. În mânie ar fi aprins și pământul, de-ar fi putut. Omenilor li eră gróză, când numai au diau de numele lui: îl incungiurau șapte poște de departe. Ori unde mergeai și ori unde te întornai, nu găsi ai altecele decât numai morți în urma lui.

Intr'o di mergend el cu capu 'n pământ, pus pe gânduri, cu bota 'n mână, iacă întelnește din întem- plare un om, pe care nu-l cunoșcea, că eră sfântul Gheorghe, și nici nu avea de unde, că nu l'a fost vë- đut nici-odată în vieța lui. Fără da și ba, el dă să omóre pe sfânt, rădicând bota, să-i deie cu ea în cap..

— Ho, nu da, omule! ce vrei să faci? vrei să me omori? da ce ți-am făcut? ce reu? . . . nu știi, că eu iș sfântul Gheorghe? . . .

— Da de unde să știu? . . . că de șcieam, nu cutezam să te omor . . .

— Eu iș sfântul Gheorghe . . .

— Décă ești el . . . apoi iacă ce mi-o plesnit prin minte — dice el domol — aș vré adecă să me pocă- esc, că-s încărcat cu păcate, de nu le mai știu da sémă, de aceea aș voi să le descopăr ție ca unui sfânt, că tu îi fi știind, ce să fac de-amu înainte, ca să me pot scutură de ele: ei, ce să fac?

— Ce să faci? spune ce-ai făcut?

— Am ucis pe tata, pe mama și ómeni de multe feluri . . . ș-amu aș vré să-mi ispășesc tóte păcale, iară tu, amu, fiind rëndul teu, spune-mi ce să fac și cum să încep, ca să-mi ierte Dumnezeu păcatele?

— Da știu eu, că ți-s prea grele păcatele, ce le ai . . .

— Óre să me duc la iad și să fac acolo mănă- stire: póte tot m'a iertá Dumnezeu? . . .

— Mergi, cércă, cine șcie, póte te-or primí ne- curații, decă nu s'or sfádi cu tine, că-s cam neastem- perați și nu știu de pace . . .

Cât ai clipi din ochi, el eră în iad și începú a zidi mănăstirea, de care eră vorba, dară și necurații! ei neștiind de șagă și vëdend ce face el, încep a-l măturá de pe-acolo, dându-l cu nepusá 'n mészá-de spate afară.

— Nu-i bine, — dice el cu lacrimi în ochi — nu, de-aș întâlni iară pe sfântul Gheorghe, să-i povestesc numai decât cele întemplate cu mine pintre cei cu cornițe.

Umblând el încóce și incolo, iacă și întelnește pe sfântul Gheorghe și din vorbă 'n vorbă îi spune tóte celea ce pățise prin iad, din fir în pěr. E! ce să fac sfinte! că păcatele me indésá la pământ ca o povóră grea? cum să scap de ele? . . .

Sfântul Gheorghe, ascultând tóte de-aménuntul, dice pe urmă: — Reu! de tot reu! . . . știi ce flă- căule! . . . tu cu una cu doue nu scapi de păcatele tale cele grele și nu ți-i mântuí sufletul iac' așa cu ciga-miga, ci trebuie să me ascuți și să faci ceea ce ți-oi spune eu . . .

— Fac, șteu fac, — dice el sárutându-i mâna și póla veșmântului, spune-mi ori-și-ce, că fac, că de alt- mintrelea iș perdut, nu mai am nádejde de împărăția cerului . . .

* Poveste culésă de la Aglaia Gateș din Davideni.

— Trebuie să ascuți, ca să te faci curat ca lu- mina și drept înainte lui Dumnezeu, de sfatul, ce ți l-oi da . . .

— Da, cu dragă inimă . . .

— Apoi, dec' așa: iați bota ceea, cu care ai ucis ómenii, și infige-o în pământ . . . veți colo . . . pe delú acela . . . veți colo pe vèrf? . . .

— Véd . . .

— Acolo s'ó nésădești adânc în pământ . . .

— Ș-apoi? . . .

— Apoi, mergend la pèriul din vale, să cari cu gura apă . . .

— Cum? . . .

— Pe cóte și pe genunchi . . . di și nópte . . . și să udi bota . . .

— Până când? . . .

— Până atunci, până n'a inverdi ea, n'a creșce din ea un mër înalt, n'a înflori și n'a face mere; ai înteles?

— Înțeles . . .

— Când îi vedé mërul încărcat cu mere, să me chemi: ai auđit? . . .

— Auđit . . .

— Bine; amu eu me duc în trébă-mi, iar tu te dá la lucru . . .

Sfântul Gheorghe apucá într'o parte, iară fecio- rul, suindu-se pe deal, plântéză bota pe vèrful lui și se dá la cărat apă pe cóte și pe genunchi — în tóte zilele.

Cará el, amu cât cará, póte dece ani, doue- deci, treideci, cine șcie câți, destul că bota a fost in- verdit și înflorit de la o vreme și avea pe urmă și mere pe densa . . .

Atunci, trecend un om pe lângă mërul impodo- bit cu mere și vëdend pe ucigaș târîndu-se pe jos din vale 'n deal numai pe cóte și pe genunchi, îl întrebá :

— Ce faci aici? . . .

— Ia car apă; da n'ai vëđut undeva pe sfântul Gheorghe? . . .

— Nu.

— Ian! de le-i întâlni undeva, fii bun, spune-i că l'am rugat, să se trudească până la mine, că nu mai pot de slab și de bătrân . . .

— Bine; i-oiu spune . . .

— Spune-i că, cărând apă și udând mërul ista, ce stă înaintea nóstră, mi s'au ros genunchii și cótele de curge sânge din ranele lor și iș hition, de me des- fac ca o flóre uscată . . .

— Bine . . .

— Mai spune-i, că-s alb ca laptele și am o barbă până 'n pământ . . .

— Bine, moșule! — dice omul — ți-oiu implini dorința. Cum l-oiu întâlni, i-oiu spune tóte celea, ce mi-ai đis . . .

— Spune-i, te rog, că nu mai pot de bătrânețe, de reul lor nu pot nici să me târiesc . . .

Plécă omul mai departe și nu tocmăi după mult întelnește pe sfântul Gheorghe și fără multă vorbă îi dice :

— Moșnegul cel ce face pocăință, cărând apă pe cóte și pe genunchi, te rógă să mergi până la densus, să-l deslegi, că abia se mai țin ósele 'n tr'ensul la un loc, de bătrân ce-i . . .

Sfântul Gheorghe știind, cine-i cel ce-l chiamă, ia óste multă cu densus și merge la ucigaș.

Óstea cum ajunge, cum incungiurá mërul cu me-

La fontana.

rele, iar sfântul Gheorghe îndreptându-se către ucigaş, îi dăce :

— Fă foc mare impregiurul mărului . . .

Face el foc :

— Iaca, am făcut . . .

— Bine ; amu treci prin foc şi sui pe măr sus . . .

Face el toate ce i-a spus sfântul . . .

— Eşti pe vârful . . .

— Pe vârful . . .

— Amu scutură ! . . .

Scutură odată, scutură de mai multe ori şi, scuturând, merele picară ca frunzele, picară toate, numai două nu.

— De ce nu pică şi estea două mere — strigă el de sus — că eu am scuturat crengile de me dore inima . . .

— Ştii de ce nu ? . . .

— De ce ? . . .

— Acelea mere ce au picat, sînt păcatele ome- nilor străini, ce i-ai ucis, celelalte două mere sînt pă- catele părinţilor tei, acelea fiind mai grele decât cele dintăiu, nu ți le-a iertat Dumnezeu . . .

— Ce să fac ca să scap şi de ele ? . . .

— Mai treci odată prin foc, că vezi dóră, că mă-ta şi tată-teu nu vreau să te ierte . . .

Se scobóră el jos, se apropie de sfânt, apoi tre- cînd iară prin foc, se sue încă odată pe măr sus . . .

— Scutură cât îi puté . . .

Scutură el, şcii cólea voiniceşce — cu toate pu- terile lui, de şi eră slab, de mai că nu se putea ţine pe picioarele sale . . .

In sfărşit sar şi cele două mere, cine şcie unde ! . . .

— Amu eşti iertat, nu mai ai păcate — dăce sfântul — eşti bun înaintea lui Dumnezeu . . .

Dicînd el acestea, se prefăcu trupul moşnegului in ţerînă, iară ângerii venind şi luându-i sufletul, îl duseră in împărăţia cerului . . .

I. V. PĂŞCAN

Doi studenţi, unul in medicină şi altul in drept, se cîrtă asupra vechimei şciinţei lor respective.

— Şciinţa dreptului e cea mai veche, dăce unul, fiind că Cain a omorît pe Abel şi acesta a fost primul cas criminal.

— Şciinţa medicinei e cea mai veche, replică celalalt, fiind că luarea unei còste lui Adam a fost prima operaţie chirurgicală.

Eră vorba despre o mirésă ce se cunună in aceea dă.

— Este frumósă mirésa ? întrebă unul.

— Auđi vorbă ! nu se póte mai frumósă. Zestrea este la banaă, iar părinţii la cimitir.

Bărbatul : Eleno, tu sémeni cu diamantele false.

— Femeia. De ce ?

Bărbatul : Eşti frumósă la vedere, dar n'ai nici o valóre.

Un prieten întrebă pe Păcală, al cărui copil e in gimnasiu, despre dispoziţiile fiului seu.

— Are dispoziţii escele ite, raspunde Păcală, dar profesorii nu-l incuragéză, ci-l lasă in totdauna repetent.

Veđi tu nóptea lină . . .

I

Veđi tu nóptea lină

Senină,

Iubita mea, cum

Se 'mbetă

D'al rosei profum ?

Veđi tu aste stele

Fidele

Celeste scânteii,

A căror lumină

Divină

Anim' ochii tei ?

Şi palida lună

Nebună

D'amoru-i ceresc,

Ce pare că dăce :

"Ferice

Acei ce iubesc".

Auđi tu murmura

Şi pura

Cadenţă de dor

Ce undele lasă

Şi pasă

In cursul uşor ?

Séu simţi tu profumul

Pe drumul

De flori seménat,

Ce 'n nóptea curată

Me 'mbetă

De Zefiri purtat ?

Auđi tu in cale

Pe vale,

Un cântec iubit

Ş-o şóptă plăcută,

Pierdută

Pe câmp înflorit ?

II

Când totul se 'ncântă

D'o sfântă

Visare d'amor,

De ce 'n plânsóre

Tu óre,

Ineci al ei sbor ?

Ascullă aréntul

Şi ántul

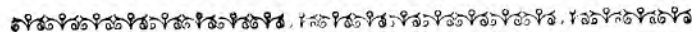
D'amor, de mister,

Cici visul rieţii,

Juneţii

Surîde la cer !

M. ZAMFIRESCU.

Décă femeile ingrignoresc atât de mult de frumuse- Ńea lor, cauza e că noi le iubim mai cu sémă pentru acéstă frumuseţe.

Teoria reincarnațiunii.

Adevăr dicitu: De nu se va naște cineva din nou, nu va pute să vedă împărăția lui Dumnezeu. Ioan 3. 3.

Adevăr, adevăr dicitu: De nu se va naște cineva din apă și din spirit, nu va pute să intre în împărăția lui Dumnezeu. Ioan 3. 5.

Nu e lucru ușor de a deslegă problema ce se ridică înaintea mea, vorbind despre o temă atât de importantă și atât de dificilă, în un timp și spațiu atât de scurt, precum e această temă prezentată aci; totuș voiu să me incerc și să tratez despre acest obiect, atingând deocamdată cu această ocaziune numai momentele cele mai însemnate, punctele cele mai principale în această chestiune.

Mai înteu de tôte e de a se ști, ce se înțelege sub cuvântul „reincarnațiune?” Acesta este, precum dicit singur cuvântul, posibilitatea spiritului de a lua iară corp omenesc și de a viețui pe pământ; adică legea prin care părăsește spiritul corpul seu pământesc, spre a reintră — după un timp ôcreare — iară în un alt corp omenesc prin o altă existență, parte în o vieță spiritualistică, parte în o vieță pământescă, înse totdeauna în un anumit progres, precum îi permite proporțional moralitatea și inteligența sa, până ce a ajuns el la un grad mai înalt de perfecțiune, spre a se pute în fine avântă din o lume în altă lume prin timpuri indefinite, până la Dumnezeu, părintele întregului univers.

În contra acestei teorii vor dicit mulți, că decă ar fi această adevărat, apoi atunci ar trebui numai decă, ca noi să ne aducem aminte de existența cea anterioară. Înse această observare nu e esactă. Noi șcim că există subiecte magnetizate, cari istorisesc despre visiuni, impresiuni și simțeminte, despre cari după deșteptare nu mai știu nimic, dar puse din nou sub tot acea influință ale puterii magnetice, își aduc iară aminte de tôte acele visiuni, impresiuni și simțeminte. Aci e deci un argument că un spirit incorporat pôte uită tôte cele ce le-a pălțit odată în vieța sa anterioară, în universul infinit.

Acesta uitare se pôte esplică încă și prin aceea, că luând sufletul omului un alt corp, corpul acela se află în impregiurări și referințe cu totul altele decă cele de mai înainte, în impregiurări pendinte de un alt timp, alt spațiu, de o altă combinațiune și compozițiune a materiei, are așa dară naturalmente impresiuni simțeminte concepute și idei cu totul altele decă corpul cel de nainte. Noi vedem această forțe clar când facem aci pe pământ o comparațiune între ômenii ce trăiesc cu noi: că nu se află doi ômeni cari ar semănă întru tôte unul cu altul, ci din contră noi vedem că — „quot capita tot sensus” și totuș se află acuma între noi macar timpul care ne unește.

Deci acest corp nou e nevoit să-și formeze concepțiuni și cunoștințe separate, proprie firei sale materiale, ce diferă prin combinațiunea, compozițiunea sa și prin tôte circumstanțele cele noue, de tot de corpul cel anterior. Aci avem așa dară un alt corp care n'are de fel său numai forțe puțin cunoștință de corpul cel dinainte, iar cât despre spirit șcim că el, cât e în corp nu operază liber, ci totdeauna pendent de corpul în

care se află. Abiă în „trance” adică în starea de un somn magnetic, în somnambulism, în ipnosă și în somnul natural e spiritul liber încâtva.

Tôte aceste, de și în altă formă, dar în tot aceeaș esență le-a susținut și lumea antică, Indienii, Egiptenii și în Grecia Socrate încă înainte de vr'o câteva mii de ani. Socrate venise atunci la acest rezultat simplu numai prin meditațiunile sale profunde, pecând astăzi se susține această prin rezultatul esperințelor spiritistice.

În Phaedra a lui Plato, său în discursurile lui Socrate despre suflet în §§. 12, 15, 18, 30—34. dicit Socrate, când se petrecea el înaintea morții sale cu amicii sei despre nemurirea sufletului că: „tôtă știința pământescă e numai o simplă aducere aminte de cele odată știute, de ôre-ce sufletul încorporat are știință despre tôte, numai corpul nu; deci aci pe pământ nu se învță nimica nou, căci tôte sunt deja cunoscute, dar numai uitate, iară mai departe dicit el: „că sufletul e nemuritor și că el cu mare dragoste și bucurie așteptă despărțirea sa de corp spre a se împreună cu Dumnezeu, dară că acele suflete care n'au trăit pe pământ o vieță morală, acele nu se pot apropiă de Dumnezeu, ci rătăcesc prin cimitiruri și locuri părăsite, muncindu-se până ce reintră ele iară prin grația dumnezească în un corp, fie animal, fie om, amăsurat pedepsei ce i se cuvine pentru vieța sa rea anterioară spre a-ș curăți păcatele sale din acea vieță, și abiă numai acela are parte de lumina eternă a deității, de vieța cea fericită — spirituală și neconturbată mai mult prin reincarnațiuni — care a dus aci pe pământ o vieță morală, său care și-a curățit de tot tôte păcatele sale prin atâtea și atâtea reincarnațiuni”.

Deci ceea ce a presimțit odată Socrate (și alți cugetători înainte de el, ca Pitagore și Confucius, cari propogară idea despre călătoria sufletelor; metempsi-cose) pe un timp când credința în un Dumnezeu și în nemurirea sufletului eră în Helada numai o concepțiune izolată, numai a sa proprie, arătând el prin meditațiunile sale pëtrunđetóre cât de aproape a fost el de misterul lumii spirituale; această o găsim în mare parte adevărite prin fenomene, fapte și esperințe.

Negreșit că spre a pute înțelege și a aprecia acele fenomene, fapte și esperințe câștigate prin ședințele spiritistice, e mai întei de tôte de nevoie să aibi o bunăvoință pentru doctrinele spiritistice și cel puțin o cunoștință teoretică, decă nu și practică despre spiritism, și să nu fi un materialist încarnat pentru care nu există ceea ce nu pôte apucă cu mâna, ce nu pôte pricepe cu simțurile sistemului seu nervos, pentru care e sfânt numai realizarea plăcerilor sale.

Cine nu cunoșce fenomenele personalității duple cari sunt astăzi recunoscute de știință, adică a firei așa numite bilocatonice? Persóna în starea sa normală nu-ș aduce aminte de cele întemplate în starea sa a doua său normală (d. e. lunaticii.) E curios lucru, că în această ultimă stare fugitivă personalitatea a doua se manifestă totdeauna cu o inteligență mult mai superioară decă cea întei. Logica materialistică care voiește să ne argumenteze că germenii inteligenței zac în organismul unui copil, și că această inteligență se desvôltă numai prin eserciții, e nefundată, pene tru că altmintrelea nu s'ar pute esplică aceea existență a unei personalități anormale care e cu mult mai desvôltată decă organismul terestru de care este ea legată. Înse cine ne garantă că această a doua personalitat-

n'a viețuit odată, pôte în alte lumi mai înalte, mai dezvoltate, séu pôte și în lumea noastră legat de un alt organism?

Eu de bună oră am ajuns la convingerea nestrămutată și anume prin studii psihice îndelungate, prin experimente și prin impregiurări personale din viața mea proprie, că eu am existat deja în alte existențe *

Din cauza timpului prea scurt, care îmi stă acum la dispozițiune, nu mi-e permis să descriu pe larg toate acele fapte cu toate ale lor circumstanțe particulare, dar care sânt necesare spre a face totul și mai clar — această îmi voi permite cu o altă ocaziune — aci voi numai să atrag atențiunea amabilului cetitor la unele fenomene, cari pôte nu sânt încă cunoscute publicității noastre, căci faptele argumentează totdeauna.

Drul C. D. de Lagrange scrisese din Vera-Cruz în 14 iulie 1880 către dl Legmarie, directorul fôiei „Revue spirite“ în Paris următoarele :

„De doi ani trăiește în mijlocul nostru un băiat de șapte ani; el posedă o mediumitate curiosă de sânară și de auz; foarte multe persoane au devenit de tot sănătoșe, deja numai prin simpla punere de mâni și prin rețete de plante. Copilul asigură, că el a cunoscut această metodă de tămăduire deja când a fost mare.

„El avea așa dară cunoștință de viața sa anterioară, în alt mod nu s'ar puté esplică faptul, cu atâta mai puțin asigurarea sa „când a fost mai mare“, de ore-ce acum avea el abia 7 ani. El se chiamă Jules Alphons și e născut în Vera-Cruz. Băietul e foarte scump la vorbă, e măreț în gesticulațiunile sale și foarte ascultător.

„Adese-ori dîșe el părintelui său : „Tată, nu crede că voi rămâne lung timp la tine — încă vr'o câțiva ani și apoi trebuie să merg de aici, dară în o viață mai bună“. Facultatea sa mare de esplicare, credința sa pătrunzătoare în viața cealaltă a convins pe mulți ômeni despre continuitatea vieții după mörte și a adus pe mulți necredincioși la spiritism și la credință. Subscris.

C. D. dr. Lagrange.

(Va urmă.)

ISIDOR IEȘIAN.

* Să se asemeneze aci poesia lui Ghoethe către Dôrna Charlotte de Stein, născută de Schordt. din 14 aprilie 1776, unde dîce :

„De ce-mi dăduși tu adânci priviri, ca să privesc viitorul nostru plin de presimțiri“, iară mai departe dîce :

3. Sag, was soll das Schicksall uns bedeuten
Sag, wie band es uns so rein genau?
Ach du warst in abgelebten Zeiten
Meine Schwester — oder meine Frau!

4. Reust jeden Zug in meinem Wesen,
Wustest, wie der reinste Herme klingt,
Kontest mich mit einem Blicke lesen
Den so schwer ein sterblich Aug' durchdringt;
Troystest Mässigung dem heissen Bluthe,
Richtetest den milden, irren Lauf,
Und in deinem Engelsarmen ruhte
Die zertörste Brust sich wieder auf etc ...

6. Und von allem dem schwebt ein Erinnern
Nur noch um das ungewisse Herz. etc ...

Chiuituri.

— Din comuna Sabolciu în Bihor. —

Mătrăguna dintre cepe,
Bine jôcă doue fete,
Dar nu jôcă ca una,
La care-i mătrăguna.

Ce hasnă de voi fetele,
Dacă n'aveți ruminele
Și ve ruminiți cu ele,
Dincălete în serbători,
Când veniți între feciori.

Pentru tine ciôră négră,
Lăsaiu pe maica belégă,
Ș-o lăsaiu descoperită,
Reu me tem c'o fi murită.

Pentru tine badea meu,
Multe-aud multe rabd eu,
Ț-oiu tăcé și-oiu a răbdă,
Că Ț-am aflat credința.

Tă me mir bade de tine,
Ce dirimă re te ține,
De nu poți veni la mine,
Incălete la luna,
Să băsădim cu gura.

Bată-te Ddo nană,
Pân ce m'ai aceluț,
Dacă nu Ț-am trebuit,
Celuiescă-te ura,
Cum me aceluț gura,
Celuiescă-te dracu,
Cum me aceluț capu.

Nime nu-i singur ca mine,
Numa mierla din pădure,
Nici aceea nu-i singure,
Că-i cu cucul lângă ie.
Cucul cântă merla dîce,
Nu-ți bé banii mei voinice,
Că banii ne-or trebui,
Pe când ne-om căsătorii.

Nici i bine fetii fată,
Nici i bine măritată,
Numa mörta și îngropată.

Birăița cu cărcei,
Birău cu cioreci rei,
Birăița i cu mărgel, e,
Birăul cu haine rele.

Birăule, birăule,
Nu face carte pe mine,
Că d'oi veni odată acasă,
Cina — nu-i cină la mész,
Ce-i cină cina în cămară,
Și Ț-a fi lumea amară.

SALON.

Impresiuni din Lipsca.

Pătruns de bucurie m'am coborît din tren, spre a rămâne vr'o doue zile în Lipsca, acest cuib de frunte al culturii germane, unde m'așteptam la niște plăceri înalte, având să văd o mulțime de lucruri vrednice de admirațiune.

În viața plecarea în oraș te face atent, că ești întipinat de ordine. Dacă vrei o birjă, ce aici se numește „droșcă“, mergi la sergentul care stă la gară și acela îți dă numărul uneia ce se află acolo, de clasa primă sau a doua, după cum dorești. Hamalul ți-o strigă și aceea se prezintă, căci nici una nu poate să plece până ce nu-ș capătă numărul. I-l predai și pleci scutit astfel de alergături, cu impresiune bună.

Orașul, compus din străde regulate, cu case mai ales de câte doue și trei etagiuri, mi-a părut mort; numai intrând mai la mijloc, unde sunt parcurile, am văzut lume mai multă. Eră duminică spre seară și omenii de sigur eșise prin grădini, căci în zilele următoare vedeam pretotindene comunicațiune desă.

Ca poziție, Lipsca se întinde pe un șes mare la intrarea riurilor Elster, Pleiße și Parthe, la umbra unei păduri mari, având în orisonul depărtat drept cadră niște coline inzestrate cu sate măruntele, din cari plopii înalți se ridică 'n sus ca niște sentinele a împregiurării.

Istoria fondării sale se perde în negura tradițiilor. Se dice că numele seu german „Leipzig“ se derivă din numele unui vechiu sat vendic de pescari: „Lipzi“ ori „Lipzk“, unde în secolul XI-lea a imigrat o colonie germană, care apoi a prefăcut satul în oraș, schimbându-i numele conform pronunției germane. Fiind că tocmai acolo se 'ncrucisau căile comerciale thuringhiane-poloneze și șoseua nord-germană-bohemă, eră un loc foarte potrivit pentru târguri; de aceea markgraful Otto cel Bogat de Meissen, spre a da acela un avânt, a ordonat ca în depărtare de o milă de orașul acesta nicăiri să nu se potă ține alt târg. Acest privilegiu inse la început n'a produs vr'un folos mai mare și târgurile numai în secolul al XV-lea s'au avântat la însemnătate mai importantă, după ce împăratul Maximilian a estins privilegiul vechiu pe un teritoriu mult mai larg. De atunci și până 'n deceniile trecute, târgurile din Lipsca (Leipziger Messen) au avut un rol foarte mare în lumea comercială. Numai în secolul de acuma și anume decând s'au inventat și s'au răspândit calea ferată și telegraful, au început a-și perde din însemnătate. Inse și acuma târgurile de primăveră și cele de toamnă sunt foarte căutate și fac un comerț de milioane de mărci. Astfel Lipsca și astăzi este unul din cele mai mari orașe comerciale ale Germaniei, unde fabricele și industria de mână se 'ntrec a produce venituri cât mai colosale.

În deosebi este importantă Lipsca pentru comerțul de librărie germană; se poate dice că de-un secol și mai bine aice se află centrul aceluia comerțului. Are peste 100 de tipografii și litografii, mai bine de 700 de librării și vr'o 150 de firme comisionare, cari fac comerț în totă lumea pe unde străbate cultura germană.

Intocmai ca fabricile, așa și tipografiile, precum și editurile cele mari de cărți, se află cea mai mare parte prin suburbii, niște sate din nemijlocita apropiere, care apoi s'au anectat la oraș.

Firește, m'am interesat mult de ele și am vizitat câteva. Fiecare cuprinde câte o casă mare cu douetrei etagiuri, unde nu este alt ceva, de jos din pivniță și până sus în pod, decât stabilimentul unei firme, o tipografie, o litografie ori o editură. În fiecare din acestea se lucrăză cu mașini de vapor și în fiecare veți sute de lucrători cu blusa albastră, mulțime de fete și copii. În acesta uruielă a mașinelor, în care se izbeșce din când în când ciocănitul cadențat al instrumentelor, pașii greoi ai lucrătorilor, ordonanțele șefilor și conversația trăgănată a femeilor și copiilor, stai zăpăcit și admiri întocmirea minunată, producțiunea colosală și produsele atât de frumoșe.

Din mulțimea de stabilimente. voi însemnă aici: casa Brockhaus, nume cunoscut în totă lumea civilizată; editura foii „Gartenlaube“ cu un tiragiu de câteva sute de mii; „Illustrierte Zeitung“ cea mai frumoșă revistă ilustrată în limba germană; litografiile Wezel et. Naumann și Meisner et Buch, ambele niște fabrici mari.

Este interesant, că tocmai la Lipsca ar fi apărut, la începutul secolului present și primul diar românesc, intitulat „Fama Lipschei“.

Intrunind atâte stabilimente comerciale, industriale și grafice, este firesc, că Lipsca ne ofere un tablou foarte impunător. Tot din aceste motive se esplică și creșterea foarte repede a populațiunii, care la 1831 se urcă numai la 43.200, iar astăzi, după anectarea satelor din împregiur și dimpreună cu garnisona de 3.300 de omeni, a atins numărul de 398.000. Este semnificativ, că satele anectate, cari astăzi sunt niște suburbii ale marelui oraș, aproape toate au numiri slave, ca Reudnitz, Connevit, Plagwitz, Eutritzsch, Gohlis etc.

Centrul orașului, pare a fi piața Augustus, unde se află cele mai importante așezăminte de cultură.

La mijloc stă renumita universitate, fondată la 1409 de profesorii Otto de Münsterberg și Ioan Hoffmann, cari au emigrat din Praga cu 2000 de studenți germani. De atunci, firește, clădirea vechiă s'a înnoit; spre piața s'a zidit, la 1831—36, un front nou și întregului s'a dat numele Augusteum. Astăzi are 190 de profesori și 3000 de studenți. Universitatea acesta și pentru noi are însemnătate, căci în deceniile abia trecute și arhidieceasa Sibiiu a trimis acolo, ba ni se pare că România și acuma trimite, absolvenți de teologie spre a-și completa studiile mai înalte. Tot la acesta universitate are catedră de profesor și dl dr. Gustav Weigand, care a înființat acolo și un seminar pentru studiul limbii române, după ce mai înteu a publicat o importantă lucrare etnografică-filologică-istorică despre macedo-români sau țintari, lucrare pentru care Academia Română i-a oferit titlul de membru corespondent. Am regretat, că n'am putut să-l văd acasă, căci tocmai atunci cetiam prin diare, că a plecat în Ungaria și Transilvania să-și urmeze studiile lingvistice începute an prin Banat.

În frontul din dreapta universității se nalță, drept corună a parcului de dinapoia lui, Museul, o clădire monumentală, înaintea ei cu o grandioasă fântână săritore, compusă din Tritoni, Naiade și rose de mare, la mijloc cu un obelisc de 17 metri nalt. La intrare în față busta lui Dürer și Holbein; spre mieznoapte Rembrandt și Rubens; spre resărit Rafael și Michel An-

gelo. Intrând în sale: în parter vedem schițe, aquarele, cartone, desemnuri, apoi opere de sculptură, mai cu seamă copii. Dintre cele originale sunt mai însemnate: *Musica și dansul*, relief, de Kopf; busta lui Goethe de Rauch; *Ganymed adăpând vulturul*, de Thorwaldsen; *Adam*, de Hildebrand etc. În etagiu, în vestibulul cel mare, 16 cartone de Fr. Peller, reprezentând scene din *Odissee*. Apoi urmază 25 de sale, în care vedem reprezentate toate școlile de pictură. Din mulțimea de tablouri, iată câteva: Murillo, *Madonna cu pruncul*; Herkomer, *emigratorii*; Spangenberg, *Luther în cercul familiei sale*; Bergmann, *Morțea lui Filip II de Spania*; Rethel, *Boas și Ruth*; Z. Zimmermann, *Cristus consolatorul*; K. Sohn, *Dona Diana*; Uhde, *Lăsați copiii să vină la mine*. Este interesantă și galeria nouă germană și nederlandică, reprezentată prin pictorii Kockkock, Leys, Verboeckhoven, Kronberger, Knaus și alții. Apoi maestri vechi-germani, în frunte cu L. Cranach; școala nouă franceză, cu Vernet, Biard, Robert și alții. Nici nu observăm, că au trecut două ore de când intrarăm, așa de iute a sburat timpul, care ne ordonă să ne luăm ramas bun de la acest palat al artelor, spre a ne urmări studiile în alt loc.

La capătul celalalt al pieței, față de muzeu, e Teatrul-nou. Fără să așteptăm reprezentația de seară, grăbim să-l vedem. Teatrul acesta, după cum ni se spune, e unul din cele mai mari teatre în Germania. S'a zidit în anii 1864—67, după planurile lui Langhans din Berlin. Fațada de frunte escelează prin un vestibul de colonne corinthice, de 9 metri nalte și așezate pe masivul plan de jos. Intrând, am vizitat interiorul, de jos și până sus, garderoba, mașineriile și toate apartamentele. În urmă am eșit în vestibulul impresurat de colonne, de unde este o priveliște frumoasă asupra pieței: vis-à-vis cu muzeul și fântâna săritore, la dreapta universitatea și lângă ea biserica Paulinilor, dimpreună cu alte case mari; la stânga iarăș edificiile moderne, dintre cari cea mai impunătoare este palatul nou al Poștelor, zidit la 1883, în vârf cu șese figuri alegorice. Iar în mijlocul pieței, circulația de oameni, trăsuri, omnibuse, tramvayuri și vagoane electrice; oglinda adevărată a mișcării și vieții dintr'un oraș mare.

Partea din dos a teatrului are o poziție surprinzător-romantică. Jos afund, în nemijlocită apropiere, începe un lac, împrejmuit de ambele părți de un parc bine cultivat. În lac innotă lebede și din mijlocul lacului ese o fântână săritore recorind aerul cu rațele sale care se urcă la 20 de metri. În partea acesta a teatrului este o restaurațiune de veră, care se termină printr'o terasă urcată deasupra lacului, făcând să se vedă mai bine cascada artificială ce se vârsă de sub terasă în lac, producând un murmur lin și plin de melancolie.

În astfel de loc ademenitor, chiar să nu-ți fie fôme, trebuie să te oprești. Cu atât mai vârtos îți vine pofta pe vremea mâncării. Trecuse de mieđădi, deci cu plăcere ne aședarăm la o mėsă din marginea estremă a terasei și luarăm prânđul în situația acesta delicioasă, în care susurul apei spumegânde, mestecat cu frémetul frunđelor din parc, ne făcea muzica cea mai plăcută.

La cafea neđră ne-am dus în Café français, o cofetărie din piața Augustus, unde *jeunesse d'aurée* din Lipsca ocupă tot balconul, desfătându-se în tabloul care i se prezintă jos.

Aprope de aici este strada Grimais, una din cele mai frumoșe, cu comerț și circulație mare. Aici ve-

dem vechia casă de concerte, care a servit spre scopul acesta mai bine de o sută de ani; iar acuma se întrebunțeză pentru téguri. În etagiul prim se află biblioteca orașului, cuprinđend 110.000 de volume.

Inse tabloul mai interesant ni se prezintă, intrând din strada acesta în piața tégului, Markt. Aici de-adrepta ni se impune vederii casa orașului și monumentul invingerii, vestitul Siegesdenkmal.

Prima, este o clădire antică, mohorită, din 1556, cu un etagiu, jos prevălii și sus cu un acoperiș colosal de nalt, din care se ridică patru ferești-balcóne, având în mijloc un turn innalt, cu orologiu.

Monumentul invingerii eterniséză victoria germanilor asupra francezilor la 1870—71. Opera lui Rud. Siemering, este o impunătoare înfățișare plastică. Pe o estradă, la care conduc cinci trepte innalte, se rađemă pedestalul innalt, deasupra căruia stă Germania ținând pe umer sabia în tēcă. Pedestalul înfățișeză la mijloc pe împăratul Vilhelm I ședând, iar giur impregiur patru figuri călari și anume: prințul de corónă Fridrich Vilhelm de Prusia, prințul de corónă Albert de Sacsă, Bismarck și Moltke.

Trecem prin citadela Pleiszenburg, în a cărei curte la sentinelă, vedem două tunuri luate de la francezi și intrăm în Museul-Gassi, făcut în stil baroc și terminat numai în anul acesta, unde sunt espuse obiecte de industrie și de etnografie. Apoi mergem să admirăm cea mai impunătoare clădire monumentală ce are Lipsca și una din cele mai renumite în totă Germania, palatul tribunalului imperial.

Aici trebuie să petrecem timp mai indelung, căci avem înaintea noastră un cap-de-operă al arhitecturii. Clădirea intrégă, numai cu un etagiu, cuprinde 127 metri cvadrați, are două curți, în mijloc o cupolă de 68 metri de naltă și o fațadă impunătoare. Acesta privește spre riul Pleisze, având înainte-și o piață largă; în mijloc șese mari colonne corintice, sus grupa justiției și jos de ambele părți statua împăraților Vilhelm I și II. Iară sus în vârf cupolei, figura de bronz a Dreptății.

Urând pe scara de marmoră, intrăm în marele vestibul și de aici în impunătoare sală de așteptare, decorată brilliant și înfăoșând însemnele întregului imperiu german. Comerțul e reprezentat cu însemnele orașelor Hamburg și Lübeck; industria prin Köln și Strassburg; agricultura prin Königsberg și Marienburg; iar arta prin Nürnberg și Augsburg.

De aici pornirăm să vizităm interiorul, o plimbare care mi-a făcut multă plăcere, căci am vedut un strălucit locaș al justiției, un adevărat palat. Tote încăperile sunt mari și luminoșe. Juđii, procurorii și notarii au adevărate salóne; advocații sala lor și martorii totă comoditatea. Salele senatelor mobilate elegant, iar sala cea mare, unde senatele intrunite țin ședințe plenare, surprinde cu lucsul seu.

Am intrat și într'o sală de senat, unde tocmai se ținea ședința. Președintele și judecătorii în uniformă, unul tocmai referă. Într'aceea publicul, toți străini ca noi, intră și eșiă, dar referentul nu se derangia, n'auđia pașii, căci tepichul gros de pe padiment înneacă șgomotul acestora.

După ce vizitarăm totul, intrarăm în biblioteca tribunalului imperial. Impresiunea ce-mi făcu n'am s'ouit nici odată. O vastă și innaltă sală cuprindea trei rânduri de stelaje pline de cărți juridice. Mai bine de o sută de mii. Și ce ordine! Cărțile sunt arangiate după conținutul lor și cele de-o specialitate toate se

află la un loc. Astfel un despărțământ cuprinde tot ce privește dreptul roman, altul dreptul natural, dreptul german, dreptul comercial și așa mai departe toate ramurile științei de drept, în toate limbile culte și tot ce s'a scris pân' acuma pe terenul acesta. Ori cine vré să facă studii mai înalte în vr'o specialitate a științei juridice, are privilegiul cel mai bun ce se pôte întipui, spre a se perfecționa.

Cu cea mai adâncă stimă părăsii localul acesta și ne duserăm să vedem o altă bibliotecă, a universității, care e aproape de tribunalul imperial. Biblioteca universității este un edificiu monumental, nou, căci s'a terminat la 1891. Are un vestibul bogat decorat, după modelul palaturilor genueze. Biblioteca și mai mare decât cea din care eșirăm, căci numărul cărților, precum mi s'a spus, se urcă peste patru sute de mii. Sunt și patru mii de manuscrise, începând din timpurile cele mai vechi. Un adevărat templu de științe, la care trebuie să te închini cu smerenie.

Nu departe de aici este Noua casă de concerte, numită Neues Gewandhaus, edificată în anii 1880—84. În fruntul de cătră resărit e statua componistului Felix Mendelssohn-Bartholdy, care a dirijat multă vreme institutul acesta și i-a făcut nume european. Esteriorul are formă de teatru; interiorul te surprinde cu aranjamentul strălucit. Are doue sale: una mai mare pentru concerte simfonice, ori alte concerte mai mari, date de celebrități musicale, alta pentru așa numita Kammer-Musik. Sala cea mare e decorată splendid, păreții cu frescuri, logele cu lemn cioplit. Pentru debutanți sunt localuri cu comfort, cari îi scutesc de recelă.

Trecem pe lângă impunătorul conservatoriu de musică și frumoasa Academie de bele arte, — privim Bursa, admirăm Casa librarilor zidită în stil renașanțe german; intrăm în muzeul de industrie grafică, unde ni se presintă în ordine cronologică desvoltarea tehnică a tipografiei, xilografiei, a tăiării în aramă, a litografiei, a legăturii de cărți etc. . . .

Dar e timpul să ne dăm sémă și de biserici. Aceste aproape toate sânt lutherane. Incepem cu biserica Paulinilor, de lângă universitate, care datéză din secolul al XIII, în stil gothic; biserica Mateiu, din secolul al XV-lea, restaurată la 1879; biserica Toma, din sfârșitul secolului al XV-lea, restaurată înainte de asta cu unsprezece ani, o clădire imasant-naltă, în care la mijlocul secolului trecut cantorul a fost I. Seb. Bach; nu departe de acolo e biserica catolică zidită la 1846, simplă; biserica Ioan, din secolul al XVII, s'a înnoit în anii din urmă și este una din bisericile cele mai mari; biserica Petru, o antică clădire în stil gothic, cu un turn foarte înalt, care se ridică lângă biserica; în sfârșit biserica Luther care se află lângă un parc cu lac frumos.

Înainte bisericii Ioan se 'nalță monumentul reformăiunii, inaugurat la 10 novembre 1883, cu ocașiunea centenarului al patrăle al nașcerii lui Luther, deasupra pedestalului cu figura de bronz a lui Luther și Melanchton.

Din celelalte monumente, amintim busta lui Robert Schumann, nu departe de Museu; statua de bronz a lui Leibnitz, în piața dinaintea bisericii Toma; statua de marmoră a regelui Frideric August, pe Königsplatz. Tot aici am să însemn și tabla comemorativă din apropierea Teatrului vechiu, care anunță că acolo s'a născut Richard Wagner la 1813, mort în 1883.

Nu putem trece cu vederea nici marele tablou-cerc „Bătălia popórelor la Lipsca“ al pictorului Otto

Sinding, pentru care s'a făcut anume o clădire, în Roszplatz. Tabloul infățișeză bătălia lui Napoleon I, cu armatele aliate prusiane, austriace și rusești, la 18 octombrie 1813, lângă Lipsca, unde marele beliduce cu óstea sa de 150 de mii de ómeni, a dat pept cu armata de 300 de mii a aliaților și a fost silit a se retrage cu mari perderi. Subiect grandios și pentru Lipsca de-o mare însemnătate locală. Pe mine inse tabloul nu m'a mulțumit; mi s'a părut palid, fără vieță, cu tótă imensa mulțime și mișcare ce vré să represinte. Se pôte inse că iluminățiunea slabă a fost cauza nemulțumirii mele. Ceea ce, după părerea mea, a reușit admirabil, este zarea depărtării, care se perde în infinit.

Obosiți ne ducem să ne odihnim nițel în cafenéua Bauer din vecinătate, unde ne delectăm în aranjamentul splendid și frunđărim prin sutele de reviste și diare ce stau la dispoșiție.

Apoi plecăm să ne facem o séră plăcută și descălcăm la Cristal-Palast, care se anunță că este cel mai mare local de petrecere în Germania, unde încap 15.000 de ómeni. Nu știu decă reclamul acesta e adevărat, e fapt inse că Cristal-Palast e brilliant. Teatru, concert, circus, diorame și grădină delectéză publicul. Și când séra se aprind miile de lămpióne colorate, splendórea este feerică. În programa escelentă a seratei s'au produs și doi acrobați români, frații Popescu din România, cari în adevăr s'au achitat cu multă bravură și au fost aplaudați de tótă sala. Din celelalte producțiuni amintesc încă numai debutul unui cadadu, care a trecut cu velocipedul pe o sirmă întinsă deasupra publicului din sală . . .

Înainte d'a părăsi Lipsca, am eșit nițel și prin impregiurime. Întéiu ne-am dus să vedem monumentul de granit numit „Napoleonstein“ ridicat în locul acela de unde Napoleon I a condus bătălia de la Lipsca, nu departe de suburbiul Thonberg. Îngrădit cu grilagiu, monumentul cu inscripțiune, la umbra de brați, face o impresiune duiósă.

Mai vesel ne impresionéză casa din suburbiul Gohlis, cu tabla comemorativă, că acolo a scris Schiller la 1785 poesia sa „Lied an die Freude“.

Lângă suburbiul acesta e frumoasa vale Rosenthal, unde pe o movilă naltă se ridică un turn de privesite, Aussichtsturm. Când îl vedem întéia-óră, ne inspăimântăm, căci este numai de lemn și admirăm curagiul acelora ce se urcă într'ensul. Când inse sosim la el, nu putem reziste, ne suim și noi. Nu-i vorba, se cam clătină turnul, dar privesitea ne face să uităm de spaimă și ne delectăm în minunata panoramă care ni se deschide.

Vedem tótă Lipsca. La mijloc orașul vechiu, cu casele sale antice și moderne; o ghirlandă de parc se mlădie în giur ca brăul ce impresórá o feciórá; mai în afară, în tóte părțile orașul nou, vieța întinerită, viitorul; la stânga, locomotivele intrând și eșind, ca roiuri de albine încărcate; la drépta pădurea mare și désă, martora progresului nentrecut; iată și riurile intrunite par că de bucurie că ating un oraș atât de frumos; aproape giur-impregiur fabricile nenumerate, ale căror coșuri se 'nalță spre cer ca niște brațe ce implórá binecuvântarea lui Dumneđu . . .

Privim, privim și ochii nu s'ar mai despărți. Durer, trebuie să ne luăm remas bun.

Adio, Lipscă, adio!

Ilustrațiunile.

M. Zamfirescu. În vîra acésta am presintat cetitorilor noștri portretele unor scriitori români mai tineri. M. Zamfirescu asemenea e un nume nou în literatură noastră. A apărut de vr'o dece ani în arena literară și a publicat un volum de poezii sub titlul „Căntece și plângeri“, din care reproducem una în nr. acesta. A început să scrie și un epos, pe care inse nu l-a încheiat. Simțire caldă și o limbă dulce sînt caracteristica lirei sale.

La fântână. Ilustrațiunea din năuntru foii noastre înfătoșează o idilă. O fată tineră merge cu olul la fântână, după apă. E veselă și cîntă. Fața ei suride-tore strălucește de fericire.

LITERATURĂ și ARTE.

Sciri literare și sculpturale. Bustul lui Gr. Alexandrescu, pentru care a început mai de mult să se facă colectă, se va ridica în curînd pe piața noului bulevard din Tîrgoviște. — *Di Jean T. Ghica*, licențiat în drept și membru al societății de antropologie din Paris, a dat la lumină o broșură de mare importanță intitulată: „În prējma milleniului unguresc“.

Dicționarul univērsal al limbei române de dl Lazăr Șăineanu, profesor la școla normală superiōră din București și autorul mai multor scrieri folkloristice, a eșit de sub tipar în editura librăriei Railan și Samitea din Craiova. Acest dicționar conține limba vorbită și literară, cu eșemple și citațiuni din scriitorii români; terminologia științifică și artistică; vocabular biografic, geografic și istoric cu privire specială la România. Autorul a supus în acésta lucrare vocabularul propriu al limbei române unui proces de eliminațiune și altuia de augmențațiune. Astfel a eliminat tōte vorbele eșite din us, cari se află numai prin vocabulare și a introdus cuvintele nouē cari s'au încetățenit în limba literară. Dintre autorii noștri de frunte sînt citați cu numele numai cei încetați din viēță; escepțiune se face numai față de dnii Hașdēu și Maiorescu. Acésta lucrare importantă, menită a respunde la o trebuință de mult simțită, se adresază întēiu tinerimei școlare, dar o pot întrebuiță și ómenii eșii din școli. E tipărită frumos și curat. Se află de vîndare la institutul de editură Ralian și Ignat Samitea în Craiova. Volumul de 881 pagini, costă broșat 6 lei 50 bani; legat în pânză 7 lei 50 bani.

Buletinul Societății Geografice Române din București, publicat prin ingrigirea dlui George I. Lahovari, secretar general al Societății, ne-a dat de curînd douē volume interesante. Unul pentru trimestrul III și IV al anului trecut, cuprinde „Suprafața și populațiunea regatului României“ conferință ținută la Societatea Geografică de dl Dimitrie A. Sturdza. Al doile, pentru trimestrul I și II al anului curent, cuprinde întēiu actele Societății, apoi următoarele conferințe și memorii: Bucureștii în trecut și în present, de dl Gion; Despre telefōne și cable, de dl Chiru; Sondagiul din Bărăgan, de dl C. Alimăniștean; Despre Români din Ungaria, studiu de dl Petru Vancu din Maderat.

CE E NOU?

Hymen. Dl George Ardelean, absolvent de teologie al dieceșei gr. c. române de Oradea-mare, s'a cununat cu dșōra Veturia Ciordaș, fiica preotului Mihai Ciordaș în Someș-Dob, comitatul Sătmar.

Fundațiunea Gozsdu. Reprezentanța fundațiunii Gozsdu s'a intrunit de curînd la Sibiiu, sub presiudul Esc. Sale părintelui archiepiscop și mitropolit Miron Romanul, regulând stipendiile. În anul școlar espirat, scrie „Telegraful Român“, din fundațiunea fericitului „Gozsdu“ s'au împărtășit de stipendii cu totul 113 studenți. Dintre aceștia 92 ênși și-au menținut stipendiul avut, iar 21 stipendii au remas vacante, parte prin absolvare, parte prin nelegitimarea progresului, cărora li s'a detras beneficiul. În anul acesta în locul celor 21 stipendii vacante s'au conferit 26, deci în total numerul stipendiștilor e 118. Dintre acești 118 studenți, după specialitate sînt: 1. Rigorosanți în medicină și jură 20. 2. Studenți juristi 47. 3. Studenți medicinisti 13. 4. Studenți în filosofie 10. 5. Studenți tehnici 8. 6. Studenți în comerciale 7. 7. Studenți silvicultori 3. 8. Studenți în gimnasii 10. Cu totul 118. Dintre aceștia pentru doi ênși stipendiul e ținut în suspens. Suma conferită pe anul școlar 1896/7 e 30.821 fl. 55 cr.

Fondul monumentului Avram Iancu. Încă la 1894, „Fōia Poporului“ a inițiat o colectă pentru a se ridica un monument lui Avram Iancu. S'a și adunat aprōpe la 4000 fl. Ministrul de interne inse a oprit colectarea și a dat ordin ca colectanții să fie pedepsiți, iar banii confiscati. În urmarea acestuia, primăria din Sibiiu a judecat pe dl T. L. Albin, administratorul fondului, la 5 zile de temniță ordinară; iar pe dl I. Moța, la care a trecut administrarea fondului, la 3 zile, avēnd să deie în sēmă banii în timp de 15 zile. În contra acestei judecări au apelat amēndoi la ministrul de interne. Acum cetim în „Revista Orăștiei“ că ministrul de interne a cassat sentința primăriei din Sibiiu și astfel fondul este mântuit. Dl I. Moța inse a fost pedepsit cu 100 fl., pentru că în apelata sa adresată ministrului româneșce s'ar fi servit de niște espresioni ofensatōre.

Serbare mare la Constanța. La începutul lui octombre va fi la Constanța o mare serbare, punerea pietrei fundamentale la construire portului. Punerea pietrei se va esecută de ênsuș regele Carol, care va merge acolo cu mare suită. După solenitatea va fi un marchet, la care vor luă parte peste 3000 de invitați, pentru care se va construi un salon anume.

Călindarul sēptēmānei.

Duminēca a 16-a după Rosati. Ev. dela Mateu. c. 25, gl. 2, a inv 3.			
Ziua sēpt.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sōrele.
Duminēcā	1 Cuv. Sim. Stēlpmicui	13 Ida	5 17 6 4
Luni	2 Mart. Mamant	14 Inalt Crucei	5 18 6 2
Marți	3 Mart. Antim	15 Nicodem	5 20 6 5 3
Mercuri	4 Mart. Babila	16 Eufemia	5 22 6 5 7
Joi	5 Prof. Zacharia	17 Lambert	5 24 6 5 4
Vineri	6 Min. Arch. Mich.	18 Copertin	5 25 6 5 2
Sāmbātā	7 Mart. Sozont	19 Sidonia	5 27 6 5 0

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA PRINCIPALĂ 375 A.)

Cu TIPARUL LUI IOSIF LĂNG IN ORADEA-MARE.